

El flamenc, el pèsol de la tardor

per JOSEP ROSELLÓ I OLTRA

Algunes plantes que han passat pel nostre territori no han tingut la sort de quedar-se en casa com a cultius habituals. Els factors d'èxit són a la vegada biològics i socioeconòmics: el cultiu ha de ser productiu i tindre tolerància a l'ecologia local, i també el maneig ha de ser compatible amb les pràctiques de camp habituals. A més, ha de ser acceptat quant a preparació i consum pels usuaris. Si cap d'aquests requisits es compleix, l'èxit del cultiu és improbable.

Aquest és el cas del flamenc, una lleguminosa que creix bé amb el clima local i és productiva, però quasi desconeguda als camps, tal vegada perquè els tipus de flamenc coneguts necessiten una estructura per a créixer, ja que són enfiladissos, com en el cas del garrofó. Quant a l'acceptació dels consumidors, simplement es desconeix la seua existència, i així no es poden valorar les seues virtuts. La comparació amb el garrofó és adequada, ja que el nostre fesol per excel·lència té un cultiu complex, i sols es manté gràcies a la paella.

El flamenc, tan difícil de trobar ací, és molt cultivat en altres parts del món. Hi ha subespècies i tipus de creixement diferents, d'uns que no alcen més d'un metre de terra i d'altres d'enfiladissos que ocupen molts metres quadrats. És un cultiu multiús que s'aprofita com a vegetal de consum humà, farratge animal i millorant del sòl, ja que fixa molt de nitrogen atmosfèric. Pot ser cultivat com a planta de jardí, ja que algunes varietats tenen colors bonics, i també se cita el seu ús medicinal.

Els que hem trobat a les nostres comarques, com a planta aïllada al camp o cobrint una tanca, són plantes enfiladisses i de flor blanca, que s'aprofiten per la seua collita de beines verdes, amples i mengívols, i molt abundants. Aquestes arriben a la tardor, quasi a les portes de l'hivern, ja que floreixen amb nit llarga, quan minven les hores de llum. Les beines s'assemblen molt a les dels pèsols tirabecs i aquest és el gran interès d'aquest llegum, que es cull quan ja quasi no queden bajoques, i quan els tirabecs de debò són un record de la primavera. Els flamencs serien els tirabecs de la tardor.

Si ens decidim a provar a cultivar-la, hem de saber que és una planta molt exigent pel que fa a la llum: cal situar-la exposada a ple sol. S'adapta a diverses condicions de clima i terra, i també suporta la sequera,

Josep Roselló i Oltra

«Les beines del flamenc s'assemblen molt a les dels pèsols tirabecs i es cullen quan els tirabecs de debò són un record de la primavera»

però no li agrada l'embassament d'aigua. Les arrels són potents i exploren bé la terra, i com que és una lleguminosa fixadora de nitrogen, no demana fertilització. Aquestes propietats la fan un cultiu promissori enfront del canvi climàtic. Tot i ser plurianual, en el nostre clima mor amb les gelades de l'hivern, i per aquest motiu la considerem anual. La sembrem al mes de maig o juny, comença a florir a finals de l'estiu, i dona flors i grapats de beines fins que el fred vol. La millor collita la tenim en octubre i novembre.

El nom científic actual és *Lablab purpureus* L., antigament coneguda com a *Dolichos lablab*. La revisió taxonòmica realitzada per Emili Laguna de plantes trobades a la comarca de l'Horta la situa com a *Lablab purpureus* (L.) Sweet var. *albiflorus* (DC) Verdc. És a dir, els nostres tipus són de flor blanca i beina verda, quan el més freqüent és que la flor i la beina siguen morades. Quant al nom comú, sembla que *flamenc* és un castellanisme de *flamenco*, però també se l'anomena *fesol de motor* i *orella de burro* a València, per la cella característica del fesol. En altres països trobem nombroses denominacions com *fríjol de Egipto*, *fríjol jacinto*, *chaucha japonesa* o *chivata*.

Tenim l'oportunitat de provar un cultiu antic, diferent i espectacular que ha tingut poca sort comercial, però que s'adapta molt bé al nostre hort només aprofitant un racó assolellat, i que ens regalarà beines delicioses a la tardor, com una segona temporada de pèsols tirabecs. ☺

Josep Roselló i Oltra. Tècnic agrícola. Estació Experimental Agrícola de Carcaixent (València).